

SVĖDASŲ VARPAS

2016 m. spalio mėn.

Nr. 4

Leidžiamas nuo 2016 m.

Svėdasiškiai! Nepamirškite ateiti į Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus 2016 . spalio 9 d.!

Anykščių meras priėmė Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ atstovus

Laikraštyje „Svėdasų varpas“ (š. m. nr. 2 ir 3) jau buvo apžvelgtos svarbiausios Svėdasų miestelio vystymo socialinės ir ūkinės problemos. Jų sprendimų galimybės buvo aptartos Anykščių rajono merijoje. Rugsėjo 23 d. Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ pirmininkas Algimantas Indriūnas ir laikraščio „Svėdasų varpas“ redkolegijos atsakingasis sekretorius Stasys Gavenavičius apie Svėdasų bendruomenę jaudinančias problemas kalbėjosi su Anykščių meru Kęstučiu Tubiu. Meras šiuos klausimus su svėdasiškių atstovais svarstė dalykiškai ir nuoširdžiai. Laikraščio skaitytojams pateikiame jo nuomonę kiekvienu klausimu:

1. Dėl laidojimo namų statybos Svėdasuose. Šis klausimas labai jautrus. Yra leista Svėdasų kultūros namuose (iš kiemo pusės esančioje salėje) šarvoti ir atlikti apeigas, tačiau tą salę dar reikia suremontuoti, įrengti ventiliaciją, pagaminti įrangą bei reklaminį užrašą „Šarvojimo salė“.

2. Leisti išplėsti kapinių plotą. Nors laidojimui dar vietos yra, tačiau jau metas žvelgti į perspektyvą. Kapams plėsti skirtų sklypų iš gyventojų neatimėsim, nes yra pakankamai laisvo ploto žemutinėje teritorijos dalyje. Šiai daliai paaukštinti reikia užvežti žemių. Sprendimą priims Anykščių rajono taryba.

3. Įrengti kapinėse kolumbariumą. Svėdasuose reikėtų paieškoti žmonių, kurie nori įrengti ir turėti kolumbariumą. Su jais sutarus galima pradėti projektavimo darbus.

4. Leisti Svėdasų dvarvietės teritorijoje (prie kapinių) statyti automašinas Vėlinių laikotarpiu. Bus duotas nurodymas Svėdasų seniūnui pažymėti automašinų stovėjimo aikštelės ribas.

5. Leisti nugriauti sunykusį ir apleistą pastatą (buv. paštą, Vaižganto g.). Jo

Iš kairės: S. Gavenavičius, Anykščių rajono meras K. Tubis ir A. Indriūnas

perduoti nugriovimui negalima. Jeigu pastatas bus nugriautas, žemės sklypas pereis valstybei ir bus išregistruotas. Po Naujų metų pastatą su žemės sklypu numatyta parduoti ir tai atliks savivaldybės sudaryta komisija.

6. Sutvarkyti Tumo Vaižganto gimnazijos teritoriją. Padėtis žinoma nuo praeitų metų. Šį klausimą spręsimė pavasarį, padėsime, paskatinsime gimnazijos iniciatyvą.

7. Nutiesti dviračių taką. Kitais metais seniūnijoms duosime daugiau lėšų. Nuo seniūnijos iki kapinių būtinai reikia įrengti šaligatvius. Inžinieriams bus pavesta spręsti ir dviračių tako nutiesimo klausimą.

8. Finansuoti iš ES (ar kitų) lėšų Alaušo ežero pakrančių tvarkymo ir dugno valymo darbus. Ežerus reikia tvarkyti, bet čia nemaži pinigai. Pavesiu investicijų skyriui išnagrinti ir duoti pasiūlymus.

9. Iš ES ar kitų lėšų finansuoti Vaižganto trobos perkėlimą iš Kalvių į Malaišių kaimą. Šį darbą reikia įvykdyti. Pavesiu statybininkams, kad išanalizuotų trobos perkėlimo technologiją ir nuvežimą į Malaišių kaimą.

10. Imtis visų poveikio priemonių, kad kiaulių fermos administracija pašalintų plintančią baisią smarvę. Pas kurkliečius ta pati problema. Problema didelė, bet sunkiai išsprendžiama. Jai išspręsti reikia daugiau laiko.

11. Išsiaiškinti Anykščių rajono savivaldybėje Svėdasų biudžetą ir jo paskirstymą. Svėdasų seniūnijai keliami tvarkyti buvo išskirta 17 000 EUR. Panaudoti tik 9 000 EUR. Nepanaudoti 8 000 ER. Lėšos turi būti tikslingai panaudotos.

12. Išskirti Svėdasų kultūros namams kino ekraną. Šiam sprendimui kliūčių nėra. Nedideli pinigai. Bus duotas nurodymas šį klausimą išspręsti.

13. Išskirti Svėdasų bibliotekai spalvotą spausdinimo aparatą. Duosiu pavidimą Anykščių rajono centrinei bibliotekai išanalizuoti šio klausimo sprendimo galimybes.

Aptarus visa tai, prieita išvados, kad pokalbis buvo gera proga nubrėžti pagrindines darbų gaires, kurių sėkmingam įgyvendinimui dar prireiks nuolatinio abipusio dėmesio.

Stasys Gavenavičius

Svėdasų biblioteka bibliotekų metais

Tautodailininko S. Karanausko tapybos darbų parodoje (iš kairės): K. Striukienė, A. Vilkončius, S. Karanauskas, K. Švelnytė, A. Fjellbirkeland

Šie metai paskelbti bibliotekų metais. Mes tuo labai džiaugiamės ir tikimės, kad kaimo bibliotekos sulauks daugiau dėmesio. Kaimo biblioteka – tai pagrindinis kultūros židinys, kur galima ne tik paskaityti knygą ar spaudą, bet ir pabendrauti, dalyvauti renginiuose, edukaciniuose užsiėmimuose, aplankyti parodas.

Džiaugiamės, kad Svėdasų miestelio biblioteka – tai viena iš nedaugelio kaimo bibliotekų, turinti erdvas, atnaujintas, jaukias, gerai apšildomas patalpas ir Meno galeriją. Turime apie 700 skaitytojų, veikia vaikų klubas „Šypsenėlė“. Su vaikais darome knygų aptarimus, ruošiamo spektaklius, keliaujame, piešiame. Suaugusiesiems vyksta įvairūs renginiai, knygų pristatymai, o meno galerijoje nuolat vyksta įvairios parodos ir jų atidarymai. Bibliotekos Meno galerija tapo svarbia Svėdasų kultūros erdve.

2016 m. įvyko tokios parodos:

Sausio mėn. Svėdasiškių dailininkų Donato Šilinio, Romualdo, Aleksandro, Pranciškaus Tarabildų, J. Kasčio, J. Davainio paroda, skirta Meno galerijos 15-osioms įkūrimo metinėms. Parodos atidarymą vedė R. Guobis. Prisimintais dalijosi meno galerijos įkūrėjos V. Gliudeliene bei V. Valikonytė. Dalyvavo apie 20 žmonių.

Vasario mėn. Jurgitos Mažeikienės šilko ir pastelės, Ingos Šiaučiūnienės tekstilės darbų paroda, „Leisk sau būti savimi“

Balandžio–gegužės mėn. Ulyčios kristalų plenero paroda dėl „Dėl grožio“.

Eksponuoti tapybos darbai: M. Pauliukas, (Kudirkos Naumiestis), R. Avirencevas (Veiveriai), A. Vilkončius (Anykščiai), T. Jurkėnas (Anykščiai), S. Dastikas (Vilnius), M. Maziliauskas (Išė) ir fotografijos: S. Laurinavičiaus (Panevėžys).

Surengha M. Maziliausko paskaita apie architektūrą ir prigimtinę galią. Įspūdingas renginys, kurio metu žiūrėjome filmą apie vykusį plenerą, įdomu buvo klausytis M. Maziliausko pasakojimo apie baltišką architektūrą, apie Prūsiją. Dalyviai įdėmiai klausėsi, uždavinėjo klausimus. Po to kiekvienas autorius papasakojo apie savo paveikslą. Kadangi paveikslai modernistiniai, žmonėms buvo įdomu sužinoti „ar moka autoriai ir žmoniškai piešti“. Dalyvavo apie 40 žmonių.

Birželio–liepos mėn. R. Guobio fotografuotų senųjų svėdasiškių portretų paroda. Didžiulio susidomėjimo sulaukė ši paroda. Į atidarymą susirinko apie 60 svėdasiškių. Renginį pradėjo Austėja, smuiku pagriežusi ištrauką iš Vaižganto kūrinio „Dėdės ir dėdienės“, toliau kalbėjo pats autorius. Apie tai koks mielas ir artimas jam gimtasis kraštas ir jo žmonės, kad ši paroda jam pirma, bet ne paskutinė. Toliau pokalbį pratęsė prie arbatos puodelio.

Rugpjūčio–rugsėjo mėn. Svėdasiškių krašto moksleivių dailės ir kraštotyros stovyklos skirtos dailininko K. Sklėriaus 140-osioms metinėms paminėti tapybos darbų paroda, bei skulptoriaus, tautodailininko S. Karanausko tapybos darbų paroda „Sakmių svajonių

ir piliakalnių šalis“. Tai pirmas kartas kai atidaromos net dvi parodos iš eilės. Kalbėjo dailės mokytoja, apie tai kokie šilti, su meile piešti, moksleivių paveikslai nors ir pirmą kartą vaikai piešė ant drobės akriliniiais dažais. S. Karanauskas papasakojo savo kaip skulptoriaus ir tautodailininko kelią. Buvo skaitomos eilės iš autoriaus kūrybos. Bibliotekai skulptorius padovanojo net dvi savo poezijos knygas „Kalavijas ir žagrė“ bei „Mėnulio ir saulės vaikai“.

Parodos bibliotekos stiklinėje spintoje nuolat eksponuojamos parodos:

Svėdasų puodžiaus Adomo Neniškio puodai ir puodžiukai XIX–XX a.;

„Lietuviškos IXX – XX a. relikvijos“;

Senovinių barometrų iš anykštėno Arūno Vilkončiaus rinkinio paroda;

Tarpukario Lietuvos mokinių sąsiuviniai papuošti patriotiškumą ugdančiais paveikslėliais;

Kunigo S. Galvydžio knygų ir asmeninių daiktų paroda.

Šiais metais rėmėjų pagalba buvo atnaujinta Meno galerija, įrengtos sūpynės, o vaikų kambarys pasipuošė nauju nameliu, kur bus talpinamos senos „vaikų išaugtos“, bet dar tinkamos naudoti vaikiškos knygelės. Skaitytojai džiuginami naujomis, populiariomis knygomis, taip pat išvykomis į renginius ir po pažintines Lietuvos vietas. Nuoširdžiai dėkojame visiems rėmėjams.

Turime ir problemų. Bibliotekai reiktų mobilių knygų lentynų (lentynų ant ratukų), kad vykstant vaikų renginiams galėtume jas laisvai stumdyti ir padidinti erdvę. Kadangi nuolat vyksta parodos, jas reikia viešinti, o tam reikalingas fotoaparatas. Turime nespalvotą kopijavimo aparatą ir negalime daryti spalvotų kopijų, dėl ko skaitytojai turi važiuoti į Anykščius, o jeigu mūsų skelbimai būtų spalvoti, labiau pritrauktų skaitytojų dėmesį. Problemų yra ir daugiau, visų nesuminėsi.

Mes tiesiog norime pasidžiaugti, kad vyriausybė prisiminė ir mus, bibliotekas, nors ir žodžiais, bet labai tikimės, kad po jų seks ir reali pagalba.

**Asta Medinienė,
Dalia Paulavičienė**

Įteiktos Vaižganto premijos

R. V. Rimšos nuotraukos

Rudenėjantį ir vėsoką šeštadienį, rugsėjo 17-ąją dieną, lietuvių literatūros klasiko, švietėjo ir spaudos platintojo, kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto gimtajame Malaišių kaime (Anykščių r. Svėdasų seniūnija) įvyko tradicinė literatūros šventė – „Vaižgatinės“. Šįkart gan erdvus Tumų sodybos kiemas vos sutalpino dalyvius, o senasis etnografinis Malaišių kaimas vėl suklegėjo gyvenimui, tarsi niekada ir nebuvo ištuštėjęs... Gal todėl, kad žmonių į šventę tądien susirinko daugiau nei kitais kartais. Čia ir buvo įteiktos Vaižganto premijos bei kiti apdovanojimai.

Ieškant „Vaižgantinių“ šventės ištakų, reiktų perprasti Vaižganto darbų ir jo nuostatų filosofinę, edukacinę bei kultūrinę reikšmę anų ir šių laikų visuomeni. Kita vertus, būtina deramai suprasti Lietuvos žmonių iki šiol rašytojui reiškiamą didžiulę pagarbą, ypač – neblėstantį jų dėmesį literatūrinei, tautinei ir švietėjiškai jo veiklai. Nepaisant visų negandų, dėmesio Vaižgantui čia niekada netrūko – buvo tvarkoma sodybvietė, senoji mokykla, kurioje jis mokėsi, o bibliotekose tyliai rengiamos knygų parodos, minėjimai.

Kitokio skambesio bei atgarsio Vaižgantas ir jo darbai visuomenėje sulaukė atkūrus šalies nepriklausomybę, kai Svėdasuose ir Malaišiuose imta organizuoti „Vaižganto skaitymus“. Jie gražiai derėjo prie Šv. Mykolo atleidų, nuo seno vadinamų „Mykolinėmis“. „Skaitymai“ buvo rengiami kiekvieną rudenį, ir per

porą dešimtmečių tapo itin pamėgta tradicija šventiškoje aplinkoje prisiminti Vaižgantą, jo kūrybą, gyvenimo nuostatas, apsilankyti gimtinėje, pabendrauti su kraštiečiais. Pagaliau, tai buvo tinkamiausias renginys įsteigtoms Vaižganto premijoms teikti. Nuo tol „Mykolinės“ neretai imta vadinti ir „Vaižgantinėmis“.

Respublikinė literatūrinė Vaižganto premija buvo įsteigta 2002 m. Vilniuje, minint Lietuvos rašytojų ir žurnalistų sąjungos (prieškario Lietuvoje iš pradžių tai buvo viena organizacija) 80- metų. Vienas iš jos sumanytojų bei vadovų buvo ir kan. Juozas Tumas-Vaižgantas. Jo vardo premija dabar pamečiui yra skiriama rašytojui arba žurnalistui už kūrybinius nuopelnus literatūros ir/ar žurnalistikos srityse. Iš pradžių (2002–2003 m.) ji buvo įteikta Vilniuje, Rašytojų sąjungoje, o nuo 2004 m. teikiama Svėdasuose, dažniausia – Malaišiuose.

Šiomet čia atvežta 15-oji Vaižganto premija. Ji iškiliai įteikta rašytojui ir publicistui, kun. Juliiui Sasnauskui (g. 1959 m. Vilniuje) už knygą „Kaip buvo pradžioje: biblinės meditacijos“ (2016 m.) ir straipsnius spaudoje, ugdančius žmonių grožį bei dvasingumą. Iš viso parašė keturias knygas, paskelbė daug straipsnių.

1992 m. baigė Kauno kunigų seminariją ir buvo iššventintas į kunigus, 1996 m. davė vienuolio pranciškono įžadus. Pastaruoju metu vadovauja kata-

likų radijui „Mažoji studija“.

Svėdasų seniūnija 2009 m. įsteigė mažąją Vaižganto premiją, kuri kasmet skiriama už kūrybinius nuopelnus Svėdasų kraštui. Aštuntuoju jos laureatu šiemet tapo tautodailininkas Aleksandras Tarabilda (g. 1949 m. Raguvoje, Panevėžio r., gyvena Svėdasuose). Įkvėptas Vaižganto idėjų, per dešimtmetį jis šia tematika sukūrė daug unikalių darbų. Naujausi jų neseniai papuošė Vaižganto sodybvietę. Tai – įspūdingos „Dėdžių ir dėdienių“ literatūrinių veikėjų Mykoliuko ir Severiutės, taip pat tįjūno Rapolo Geišės skulptūros, vėliau sujungtos į vientisą arką, įtaigus ažuolinis krėslas Vaižganto premijų laureatams pagerbti ir kt.

Oficialiąją programos dalį pabaigė Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ pirmininkas Algimantas Indriūnas. Jis įteikė savo įsteigtą „Kunigo Aleksandro Papučkos vardo meilės ir gerumo premiją“ bei diplomą Svėdasų Juozo-Tumo Vaižganto gimnazijos 10-osios klasės moksleivei Aušrinei Neniškytei, kurios rašinys apie meilę žmogui literatūriniame konkurse „Dievui, Žmogui ir Tėvynei“ 2016 m. laimėjo pirmąją vietą. Paskui visiems pristatė pradėto leisti draugijos laikraščio „Svėdasų varpas“ pirmuosius numeriais ir lankstinuką „Svėdasiškių draugija „Alaušas“ (2016 m.), skirtą veiklos dešimtmečiui pažymėti.

Įteiktos Vaižganto premijos

Atkelta iš 3 p.

Prisilaikant šventės tradicijų, Malaišiuose buvo prisimintas Vaižgantas, gražiai pagerbti jo vardo premijų laureatai (uždėti ažuolo vainikai, pakviesti prie mikrofono, fotosesijai laureatų krėsle ir kt.), krašto šviesuoliai, šventės organizatoriai ir rėmėjai (jiems įteikti padėkos raštai ir suvenyrai). Savo apsilankymu šventę pagerbė iškilūs svečiai: LRS narė Dalia Teišerskytė, Anykščių meras Kęstutis Tubis ir tarybos narys Sergejus Jovaiša, rašytojas Rimantas Vanagas, žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius ir kt. Be to, buvo galima apžiūrėti fotografų Simonos Bagdonaitės ir Raimundo Ko-

vo parodas, išgityti ir naujausių vaižgantiška tematika leidinių, pasiklausyti nuotaikingų koncertų, patrankos šuvių, pasišildyti prie laužo, pabendrauti prie suneštų vaisių stalo, o iš katilo pasivaišinti karšta koše ir mėtų arbata. Tuo pasirūpino pagrindiniai šventės organizatoriai: Svėdasų seniūnija, Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejus, Vaižgantiečių kubas „Pragiedrulys“ ir Anykščių kultūros centro Vaitkūnų skyrius.

Sutarus kitais metais susitikti, šventinis „Vaižgantinių“ šurmulyš, įkopęs į gilią popietę Tumų sodybvietėje, pažadu ėmė rimti...

Romualdas Vytautas Rimša

Montesori pedagoginė sistema

„Ne mokyti reikia, bet padėti mokytis“ – sakė Marija Montessori. Ji priklausė pedagogikos reformavimo judėjimui, pasisakiusiam prieš vaiko gyvenimo ribojimą taisyklėmis, auklėtojų autoritariskumą, mokykloje dėstomos medžiagos mokymąsi atmintinai ir negalvojant. Jie pabrėžė, kad reikia suprasti vaiko ypatumus, auklėtojams būti vaikui patarėjais, sudaryti galimybę vaikui turėti savo nuomonę.

Montessori metodas nėra mada. Tai laiko patikrintas metodas. M. Montessori pirmąją savo mokyklą įkūrė 1870 m. Italijoje, 1913 m. pirmoji mokykla įsteigta JAV, Lietuvoje – 1927 m. Kaune. Montessori ugdymo sistema – viena iš keleto šiuo metu taikomų Lietuvoje. Ji garantuoja visapusišką vaiko ugdymą atsižvelgiant į jo psichikos būklę įvairiais amžiaus tarpsniais. Jis apima vaiko ugdymą nuo gimimo iki 18 metų. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. ISAK-1009 buvo patvir-

tinta „Montesori pedagogikos Lietuvoje samprata“ ir sudarytos teisinės prielaidos visaverčiam montesori mokyklų funkcionavimui šalies švietimo sistemoje. Lietuvos M. Montessori asociacija (LMA), rūpinasi auklėtojų, pedagogų rengimu bei taisyklingu metodo taikymu mūsų šalies įstaigose. Mokytojas šiandien nebegali būti vienintelis informacijos šaltinis, nes vaikai turi platų priėjimą prie žinių ir mokymasis tampa informacijos iš daugybės alternatyvių šaltinių rinkimu bei analize. Lietuvoje yra mažiausiai 5 įstaigos, kuriose dirbama vien tik M. Montessori metodu ir 48 įstaigos, kuriose veikia atskiros montesori grupės. Viso Lietuvoje yra 83 montesori grupės, kuriose taikoma Montessori ugdymo sistema. Jose ugdomi apie 1600 vaikų. Įdomu, ar Svėdasuose atsirastų žmonių, norinčių savo vaikus leisti į Montessori tipo drželio grupę ar mokyklą, jei tokia būtų įkurta?

Virginija Skorupskienė

Šio leidinio numerio parengimą spaudai finansavo UAB „Kerokšlis“
(vadovas Vytautas Datenis)

Leidėjas Svėdasiečių draugija „Alaušas“,
kodas 302482413
JSS N2424-5801
Vyr. redaktorius Algimantas Indriūnas
tel. 8 613 90897

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.) tel. 8 608 27882
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Rimutė Kniežienė tel. 8 620 46960
Asta Medinienė tel. 8 678 32056

SKELBIMAS

Prie įėjimo į Svėdasų seniūniją bei biblioteką įrengta pašto dėžutė su užrašu GYVENTOJŲ PASIŪLYMAI.

Kreipiamės į visus svėdasiečius savo užrašytus pastebėjimus, pageidavimus ir pasiūlymus (galima ir anonimiškai) palikti joje.

„Svėdasų varpo“ redakcija

Atidarius pašto dėžutę

Dėžutėje radome šešis Svėdasų gyventojų parašytus pasiūlymus.

Mokinys Rokas Bučinskas siūlo „pastatyti skatepalką gimnazijos teritorijoje – mes norime sportuoti.“

Mokinys Edvinas (pavardė sunkiai įskaitoma) pageidauja, kad būtų įrengtas dviračių parkas, kuriame jaunimas galėtų treniruotis bei daryti visokių triukus.

Kiti keturi pareiškimai be pavardžių. Juose rašoma apie kiaulių komplekso skleidžiamą smarvę, nuskurusio miesto vaizdą, kai kurių darbuotojų neteisėtus veiksmus bei apsnūdimą.

Inf.

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Leidinyš nemokamas